

Ljndeni

**PETER
GREGOR**

**NA POTULKÁCH PO AFGANISTANE, IRAKU, SOMÁLSKU A
INÝCH „POPULÁRNYCH“ DESTINÁCIÁCH**

Mimo turistickej zóny

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Martin Škrtel

Mimo turistickej zóny – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

MIMO
TURISTICKEJ
ZÓNY

PETER GREGOR

MIMO
TURISTICKEJ
ZÓNY

(na potulkách po Afganistane, Iraku, Somálsku
a iných „populárnych“ destináciách)

Ljndeni

Túto knihu venujem Martinovi Jurišovi.

„Obrát svou tvář k slnku a všechny tiene padnú za teba.“

Richard Bach

Obsah

• Predslov	13
• Úvod	15
• KOSOVO: Národ, ktorý (sa) miluje	17
• PALESTÍNA – IZRAEL: Na návšteve v (ne)svätej zemi	24
• AFGANISTAN: Stretnutie s talibancom	34
• IRACKÝ KURDISTAN: Medzi horami a ľuďmi	46
• IRAK: V krajine bohov	74
• LIBANON: Na potulkách s Johnnym	98
• NÁHORNÝ KARABACH: Dávaj si bacha, keď pôjdeš do Karabacha	116
• SOMÁLSKO: Na vlastnej koži	129
• IRAK: Slováci konečne na vrchole	151
• Záver (Pravidlá pri cestovaní v konfliktných zónach)	163

PREDSLOV

Nemám rád cestopisy. Ani ich poriadne nečítam, lebo cestovaním žijem a nechcem nimi tráviť svoj voľný čas. Myslel som si, že cestopis už nezoberiem do rúk. Až kým ma nepoprosil kamarát Peťo, či by som mu nenapísal nejaký ten úvod do knižky, ktorú momentálne držiš v ruke niekde v knižkupectve, v pohodlí domova alebo priamo na cestách.

Peťo poznám cez jeho cestovateľské prednášky. Vlastne ani tie nemám rád, ale na Peťových prednáškach je to inak. Dlho som nevedel, prečo ma tak láka počúvať jeho príbehy. Je to tým, že navštevuje všetky tie nebezpečné miesta, kam sa jednoducho nechodí? Alebo tým, že sa dobre počúva? Či ma fascinujú tie príbehy, ktoré nasal počas svojich ciest?

Jedno viem určite: mám rád, ako Peťo cestuje. V dnešnom období, keď je také ľahké vycestovať a prejsť všetky tie krajiny, aby som ohuroval svojich kamarátov, Peťo cestuje inak. Nejde tam, kde je lacná letenka. Nejde tam, kde je to in či, nedajbože, módný trend. On si pekne ide tam, kde cíti a vidí nejaký príbeh. Ako keby každá jeho cesta musela mať zmysel. Krajina či oblasť si ho musí zavolať. Žiadne bezhlavé odškrtávanie. Dokonca aj keď ho stretneš niekde na pive, nezačne machrovať, kde bol. A pritom by mohol. Mohol by si dať tie tituly, ktoré si dnes dávajú rôzni slovenskí cestovatelia ako prvý Slováč, ktorý... Mimochodom vedel si, že Peťo je jeden z mála ľudí na svete, ktorí navštívili Somálsko mimo hlavného mesta Mogadiša? Že sa dostal do Iraku a prešiel ho skrz-naskrz?

Možno si teraz pomyslíš, že je tento človek pekný hazardér. Ale opak je pravdou. Tak ako ho krajina zavolá svojím príbehom, tak si pekne všetko pripraví. Naštuduje si tému, zvyky, tradície, ktoré ho potom hlbšie dostanú do danej kultúry. A to je to, čo ma na jeho prednáškach baví, že je to také ucelené. Preto som dal šancu aj knihe a spravil som dobre, a urobíš tak aj ty, drahý čitateľ, keď sa začítaš do niektorej kapitoly. Táto kniha je ako jeho rozprávanie: bude ťa baviť stále viac a viac. Takže ak teraz váhaš, či si knižku máš kúpiť, lebo cestopis nie je tvoja šálka kávy, daj jej šancu tak ako ja. Príjemné a ničím nerušené čítanie.

Martin Navrátil, Travelistan

ÚVOD

URČENIE HRANÍC

Už od detstva som miloval film K2 o dobrodružstve dvoch priateľov a ich túžbe vystúpiť na jednu z najťažších hôr na svete. Okrem nádherných horských scenérií vo filme vynikajú charakterové postavy v podaní Michaela Biehna a Matta Cravena a ich odlišné pohľady na život. Pri zostupe z vrcholu si jeden z priateľov zlomí nohu a druhý sa ho rozhodne zachrániť. Ide o prakticky nemožný podnik v takých náročných horských podmienkach, kde jediná chybička môže znamenať koniec. Príbeh končí šťastne – ako mnoho hollywoodskych filmov – záchranou v poslednej chvíli. Ani táto skutočnosť však nič nemení na fakte, že z môjho pohľadu ide o najlepší horolezecký film všetkých čias a zároveň prvotnú inšpiráciu vydat' sa na cesty.

Prečo začínam s tematikou hôr? Pretože to boli práve hory, ktoré ma priviedli k cestovaniu a spoznávaniu seba samého. V horách som začínal objavovať skutočný svet, kde sú veci také jednoduché. Nikdy som sa nedostal do takých extrémnych situácií ako spomínaní filmoví hrdinovia, až takú výdrž som nikdy nemal, no nikdy by som si nebol pomyslel, že extrém sa dá zažiť aj v nížinách, a to návštevou takzvaných konfliktných zón, akými sú: Somálsko, Afganistan, Irak, Palestína – Izrael, Náhorný Karabach, Kosovo alebo v relatívne nedávnej minu-

Pri výstupe na najvyšší vrchol Qurnat As Sawda.

losti aj Libanon. Na hory som však nikdy nezanevrel. Vždy mi pripomínajú, ako veľmi musím byť opatrný, a práve im vďačím za to, že som rozpoznal svoje vnútorné hranice a že som stále medzi vami – na tomto navonok komplikovanom, ale krásnom svete. No pekne poporiadku...

KOSOVO:

Národ, ktorý (sa) miluje

POČET OBYVATELOV: cca 2 milióny

ŠTÁTNE ZRIADENIE: parlamentná republika

MÝTUS: Sú to priekupníci, zlodeji a podieľajú sa na obchode s ľudskými orgánmi a bielym mäsom.

REALITA: Sú to príjemní, úctiví a slušní ľudia; zlé meno robia krajine väčšinou kriminálne živly v zahraničí.

Prvý raz som do Kosova cestoval v roku 2010, druhý v roku 2013. Práve táto krajina bola pre mňa vstupnou bránou do takzvaných konfliktných zón, hoci som si to vtedy ešte neuvedomoval. Zaujala ma akási nepredvídateľnosť situácií, nerozvinutá turistická infraštruktúra, kde si človek doslova všetko musí vybaviť sám, a radosť miestnych, že prichádza niekto s dobrým úmyslom a záujmom o to, ako ľudia žijú a čím žijú. Odvtedy sa vyhýbam miestam, kde sa to hemží zahraničnými turistami. Doposiaľ sa mi to celkom darí.

„Odkiaľže si?“ pýta sa ma urastený kosovský Albánec.

„Zo Slovenska,“ odpovedám.

Zdá sa, že táto odpoveď bude postačovať. Nachádzam sa v novovzniknutej republike Kosovo a keby som bol Srb, mohlo by to znamenať... aj smrť.

Kosovo je pre mňa prvou krajinou, ktorú môžeme nazvať konfliktnou. Na svojej prvej ceste po južnej Európe som sa dostal nielen do krajiny, ktorú Slovensko neuznáva (a domáci to vedia), ale zažil som aj prvé dotyky muža, ktorý sa nezaujímal o nič iné, len o to, čo mám v nohaviciach. Skončilo to hrubým odmietnutím a vyhodením z auta. Pri tomto zážitku si vždy uvedomím, aké je skvelé, že sa prítomnosť pomerne rýchlo mení na minulosť.

Bežný život plný pracovných povinností a s minimom voľného času sa veľmi rýchlo mení na obyčajný zvyk alebo potrebu zrazu všetko nechať. No len čo vykročíme z povestného stereotypu, svet sa stane jedným úžasným miestom, kde to pulzuje presne tak, ako nečakáte. Stačí odhodiť zábrany, myslenie, závislosti a hor sa bližšie k ľuďom – aby ste sa tak dostali bližšie k sebe. Dokonca aj keď píšem túto knihu, cestujem. Cestujem v spomienkach a som rád, že sa môžem o ne podeliť s vami, milí čitatelia a v srdci dobrodruhov.

STREĽBA V HORÁCH

Kto cestoval v krajinách Blízkeho Východu, Kosovo je tá správna destinácia na takzvaný eurovíkend (rozumej rýchle a lacné cestovanie po Európe). Ľudia sú milí, je tu lacno, perfektné stopovanie a nádherná príroda. Treba si však pripraviť štuple do uší, pretože kdekoľvek spíte, sa do rána miluje. Áno, Kosovo je moslimská krajina, ale moderná, preto vo všetkých ubytovniach, hosteloch a hoteloch niet o radovánky núdza. Mladí takto pravdepodobne unikajú pred kontrolou svojich rodičov. Niekedy, keď som večer nevedel nájsť recepcnú, nemusel som trikrát hádať, kde sa asi nachádza. Nezabudnem na chlapíka, ktorý na autobusovej stanici v meste ponúkal dobre vyzerajú-

cej žene peniaze, aby s ňou mohol stráviť noc (alebo aspoň zo pár minút). Žena síce pôsobila navonok dráždivo a prístupne, ale s hrdosťou odmietla.

V Kosove je doposiaľ živá páľčivá otázka mierumilovného spolunažívania etník – toho albánskeho a toho srbského. O pokojnom súžití sa hovoriť, žiaľ, nedá. Hoci historicky ide o miesto, kde fungovali najprv naši bratia Slovania, dokonca aj názov krajiny Kosovo vychádza zo slovanského slova *kos* – vták, stále sú v krajine vidieť čiernym sprejom prekryté srbské názvy dedín a miest.

Najviac je to cítiť v Kosovskej Mitrovici, kde jednotlivé etniká oddeľuje rieka. Cez most nad riekou dohliadajú na bezpečnosť jednotky KFOR (medzinárodné mierové sily) a mladíci, ktorí sa nesmelého Slováka spýtajú, prečo ide k Srbom. Po moste prejdete len pešo, nie autom. Na druhej strane mosta (na srbskej strane) je zahataný priechod a tam už postávajú autá so značkou BG (Belehrad). Ak by sa autá ocitli na strane albánskej, amen tma.

Zastriekané srbské nápisy.

Most do srbskej časti Mitrovice pod príslym dohľadom.

V maličkom meste Gjilan ma zastavuje albánsky dôchodca. Po klasickej otázke, odkiaľ pochádzam, prichádza na rad druhá.

„Vieš, aký som mal dôchodok, keď Kosovo bolo súčasťou Srbska?“

„Naozaj netuším,“ odpovedám.

„Šesťsto eur kamarát môj, teraz je to iba šesťdesiat. Načo bolo dobré, že sme sa rozdelili?“

Prikyvujem. Žiaľ, v mnohých prípadoch je to tak, keď sa štáty rozdelia. Zo začiatku príde eufória a potom ekonomická kríza. Ak by ľudia vedeli viac komunikovať, počúvať sa, verím, že by sa štáty nemuseli rozdeľovať, ale spájať. Je to však iba môj osobný pohľad.